

Nr 47.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare medel för anskaffning av gengasaggregat för statens järnvägars landsvägsfordon; given Stockholms slott den 11 oktober 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 oktober 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson:

I skrivelse den 3 oktober 1940 har järnvägsstyrelsen hemställt, att till inköp av gengasaggregat för statens järnvägars landsvägsfordon ytterligare medel utöver tidigare för ändamålet anvisade måtte ställas till styrelsens förfogande.

Innan jag ingår på styrelsens framställning torde jag få erinra om att 1939 års urtima riksdag till gasgeneratorer för landsvägsfordon vid statens järnvägar anvisat ett anslag av 250,000 kronor (skrivelse nr 5). Vidare har 1940 års urtima riksdag till gengasaggregat för statens järnvägar anvisat ett anslag av 1,050,000 kronor (skrivelse nr 11). Av sistnämnda belopp avse 550,000

kronor anskaffning av gengasaggregat för statens järnvägars landsvägsfordon. Sammanlagt hava alltså för detta ändamål hittills anvisats 800,000 kronor.

I sin skrivelse har *järnvägsstyrelsen* till en början meddelat, att av statens järnvägars för yrkesmässig biltrafik avsedda vagnpark, som för närvarande uppginge till 516 fordon (456 omnibusar och 60 lastbilar), sammanlagt 180 fordon eller cirka 35 procent beräknades med ianspråktagande av nämnda belopp å 800,000 kronor bliva utrustade för gengasdrift. Frånräknades 116 fordon (106 omnibusar och 10 lastbilar), vilka vore av äldre och för gengasmontering i övrigt olämpliga typer, skulle således ytterligare 220 fordon kunna ifrågakomma att apteras för gengasdrift.

Styrelsen anför härefter, att styrelsen i sin framställning den 20 juli 1940 om medel för fortsatt införande av gengasdrift i fråga om bland annat biltrafiken utgått från att i första hand ungefär hälften av den härför lämpade delen av vagnparken skulle utrustas för sådan drift. Styrelsen hade då icke ansett sig ha anledning räkna med att tilldelningen av flytande motorbränsle skulle komma att upphöra inom en så nära framtid som nu uppenbarligen vore fallet. I nuvarande läge, då allt tydde på att den motoriserade landsvägstrafiken helt och kanske för avsevärd tid framåt måste inriktas på gengasdrift, framstode det som angeläget, att hela den för gengasdrift lämpade vagnparken iordningställdes för sådan drift. En dylik åtgärd krävde visserligen ett jämförelsevis stort kapitalutlägg. Sett mot bakgrunden av att ett ofullständigt utnyttjande av den dyrbara vagnmaterielen givetvis måste vara förlustbringande och med beaktande jämväl av angelägenheten att de nuvarande otillfredsställande förbindelserna i den trafikerande allmänhetens intresse icke skulle behöva ytterligare beskäras utan fastmer skulle kunna successivt förbättras, torde det kapitalutlägg, som nu ifrågasattes, emellertid vara väl försvarbart.

Med utgångspunkt från att samtliga härför lämpade bilfordon försåges med anordningar för gengasdrift — 116 fordon kunde såsom förut framhållits icke lämpligen ifrågakomma — skulle, fortsätter styrelsen, antalet dylika fordon bli 400 (350 bussar och 50 lastbilar) och 220 fordon alltså återstå att omändra för dylik drift. Kostnaderna härför beräknades till i runt tal 1,250,000 kronor. I denna summa vore då inräknad, förutom montering och nödiga motorändringar respektive motorbyten, jämväl kostnaden för anskaffning m. m. av 15 reservaggregat.

I fråga om finansieringen av det sålunda föreliggande kapitalbehovet har järnvägsstyrelsen anfört följande:

Av den del av det å riksstaten för budgetåret 1939/40 till anläggningar och förlag för automobiltrafik anvisade reservationsanslaget, som avser förvärv av enskilda biltrafikföretag, och som får disponeras av styrelsen endast efter hos Kungl. Maj:t i varje särskilt fall gjord framställning, kvarstår för närvarande en behållning av i runt tal 600,000 kronor. Av det å riksstaten för innevarande budgetår till anläggningar och förlag för automobiltrafik anvisade anslaget å 800,000 kronor inestår vidare odisponerat hela det belopp å 400,000 kronor, beträffande vars användning Kungl. Maj:t förklarar sig framdeles

vilja, efter framställning av järnvägsstyrelsen, meddela beslut. Sistnämnda belopp avser styrelsen att få taga i anspråk för bestridande av kostnaderna för planerade garageanläggningar, vartill ifrågavarande medel alternativt äro avsedda. Då behovet av förbättrade garageförhållanden är angeläget, kommer styrelsen också att i dagarna ingå till Kungl. Maj:t med hemställan att få disponera angivna anslagsdel på sätt ovan nämnts. Vid bifall härtill skulle de medel, som kvarstå för förvärv av enskilda biltrafikföretag utgöra i runt tal 600,000 kronor. Då under nu rådande förhållanden dylika förvärv kunna väntas ifrågakomma endast i samband med förvärv av viss enskild järnväg, och järnvägen eventuellt tillhörig bilrörelse därvid plägar överlätas utan särskild köpeskillning, synes den å föregående års riksstatsanslag kvarstående behållningen utan olägenhet kunna tagas i anspråk för här avsett mera trängande behov. Därest detta förslag vinner Kungl. Maj:ts bifall skulle behovet av nytt kapital för nu ifrågavarande ändamål sålunda kunna begränsas till 650,000 kronor.

I anslutning till vad styrelsen anfört hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte *dels* bemyndiga styrelsen att för anskaffning av gengasaggregat taga i anspråk kvarstående behållning å det å riksstaten för budgetåret 1939/40 till anläggningar och förlag för automobiltrafik anvisade anslaget, *dels ock* föreslå den nu samlade urtima riksdagen att för nyssnämnda ändamål å tilläggsstat för budgetåret 1940/41 anvisa, utöver redan beviljade medel, ytterligare 650,000 kronor.

Det måste anses angeläget, att den omfattande motortrafik med lands- *Departements-*
vägsfordon, som bedrivs av statens järnvägar, i möjligaste mån upp- *chefen.*
rätthålles även under nu rådande brist på flytande bränsle. Enligt min mening bör man vid bedömandet av frågan om i vilken omfattning en övergång till gengasdrift bör ske utgå från att den nuvarande situationen å bränsleförsörjningens område kommer att i stort sett bestå under en relativt lång tid framåt. Vid dylikt förhållande anser jag i likhet med järnvägsstyrelsen, att statens järnvägars samtliga för gengasdrift lämpade landsvägsfordon böra anordnas för dylik drift. Det återstående antal dylika fordon, som kan ifrågakomma härför, utgör enligt järnvägsstyrelsen 220 stycken. Kostnaden för dessa fordons omändring för gengasdrift är beräknad till 1,250,000 kronor. I detta belopp är inräknad kostnaden för — förutom montering och nödiga motorändringar respektive motorbyten — jämväl anskaffning av 15 reservaggregat. Mot den angivna kostnadsberäkningen har jag icke något att erinra. Jag vill alltså tillstyrka, att detta belopp ställes till järnvägsstyrelsens förfogande för här ifrågavarande ändamål.

Beträffande finansieringen av de för anskaffningen beräknade kostnaderna, 1,250,000 kronor, synes mig emellertid ur redovisningssynpunkt fördelaktigt, att de nu äskade medlen till hela sitt belopp anvisas under samma anslagsrubrik, varunder tidigare för innevarande budgetår och till samma ändamål anvisade medel uppförts. Den å reservationsanslaget till anläggningar och förlag för automobiltrafik för budgetåret 1939/40 uppkomna behållningen torde lämpligen kunna tagas i anspråk på så sätt, att det anslag för nästkommande budgetår till samma ändamål, varom järnvägsstyrelsen, enligt vad jag

inhämtat, kommer att hemställa, anvisas med ett behållningen motsvarande reducerat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gengasaggregat för statens järnvägar å tilläggsstat I* till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 1,250,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.
